

Verslag Beeld-VV

Datum: 20 maart 2024, 19:00 – 21:50 uur
Plaats: VV-zaal Leiden
Verslag: Hans Emck, Vi.a.Vi Office Management

Aanwezigen:

Dhr. J.B. Knapp (hoogheemraad)	Mevr. R.W. Mols (PvdD)
Dhr. A.G. Straathof (hoogheemraad)	Dhr. J.A. Stenfert Kroese (PvdD)
Dhr. H. Hazenoot (BBB)	Dhr. H.A.M. Koenders (PvdD)
Dhr. W. van Roon (BBB)	Dhr. A.J.G. Burger (CDA)
Mevr. V.M.M. van der Burg (BBB)	Dhr. J.W.C. de Mooij (CDA)
Dhr. J.W. van der Wijk (BBB)	Dhr. J.A.M. van der Slot (Agrarisch)
Dhr. J. van Pareren (BBB)	Mevr. D.J.M. Corbey (Natuur)
Dhr. J.L. van Oeveren (VVD)	Dhr. D. Krantz (Natuur)
Mevr. K. van Rooten (PvdA)	Dhr. R. van Ginkel (ChristenUnie-SGP)
Mevr. A.H.G. van Zantvoort (PvdA)	Dhr. R.A. Roorda (ChristenUnie-SGP)
Mevr. A.V. Baerveldt (Water Natuurlijk)	Dhr. A.H.J. van Strien (50PLUS)
Dhr. K. Buskermolen (Water Natuurlijk)	Dhr. J.G.M. Schouffoer (hoogheemraad)
Dhr. H. van Dijk (Water Natuurlijk)	Mevr. M.R. Verkleij-Lemmers (hoogheemraad)
Mevr. W.J.M. Meiland (WN)	Dhr. J.P. de Vries (hoogheemraad)
Mevr. J.M. van den Broek (PvdD)	Dhr. R.A.M. van der Sande (dijkgraaf)
Dhr. H. van der Kaap (PvdD)	

Tevens aanwezig:

De heren O. Helsen, M. Nederlof en P. Versteeg bij agendapunt 1
 Mevrouw M. Desmense en de heren M. Kramer, A. Oord en H. van Dokkum bij agendapunt 2

1. Medicijnrestenverwijdering

Hoogheemraad Knapp opent de vergadering om 19.06 uur met een woord van welkom. Tijdens het traject van de invulling van het beleid van de medicijnrestenverwijdering is de wens naar voren gekomen breder bij het onderwerp stil te staan. In 2018 is besloten een PACAS-installatie (Powdered Activated Carbon in Activated Sludge) in Leiden-Noord te plaatsen. In het coalitieakkoord zijn middelen opgenomen om dat ook bij andere awzi's te doen.

Er zijn drie sprekers die een presentatie verzorgen.

De heer O. Helsen was beleidsadviseur bij I&W. Volledigheidshalve deelt hij mee dat hij recent in dienst is getreden bij het Hoogheemraadschap van Delfland. Hij verzorgt de presentatie Toxische stoffen in de waterketen. De presentatie is bij de vergaderstukken gevoegd.

De heer M. Nederlof, manager versnellingsprogramma medicijnrestenverwijdering bij Hoogheemraadschap Rijn en IJssel, verzorgt de presentatie Organische micros Rijnland 20 maart 2024. De presentatie is bij de vergaderstukken gevoegd.

De heer P. Versteeg, beleidsadviseur Rijnland, verzorgt de presentatie Medicijnrestenverwijdering Rijnland. De presentatie is bij de vergaderstukken gevoegd.

De heer Van Strien verwacht dat het medicijngebruik bij een vergrijzende bevolking zal stijgen. Het valt te verwachten dat de farmaceutische industrie de bijdrage aan het verwijderen zal doorberekenen aan de consument.

De heer Roorda vraagt wat het rendement is van het verwijderen van medicijnresten bij de bron. Hoe verhoudt die aanpak zich tot de totale problematiek?

Mevrouw Corbey vraagt of het mogelijk is dat door het invoeren van producentenverantwoordelijkheid medicijnrestenverwijderaars overbodig worden omdat producenten zelf bronaanpak zullen organiseren. De producentenverantwoordelijkheid wordt over drie jaar ingevoerd. Is het verstandig om vol in te zetten op bouwen van de installaties? Komen installaties die nu worden gebouwd dan alsnog in aanmerking voor 80% reductie van de kosten?

De heer Burger vraagt of wordt voorbereid dat aan de toelating van nieuwe stoffen strengere voorwaarden worden verbonden, zoals een langere testperiode.

Sommige medicijnen zijn vrij verkrijgbaar. Diclofenac wordt ruim in het afvalwater aangetroffen. Wordt er energie besteed aan het beïnvloeden van gebruikers om niet te snel naar een pil te grijpen?

De heer Van der Slot vraagt of alle medicijnresten worden omgezet in andere stoffen na verbranding van het koolstof waarin zij zijn opgevangen.

Mevrouw Van den Broek ziet dat er verschil is tussen normen in de KRW en van Rijnland wat betreft de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen. Wat is de opvatting van het college?

Welke rol zal de kennis van de waterschappen spelen in het opstellen van de richtlijnen voor de producentenverantwoordelijkheid door het ministerie?

De heer Stenfert Kroese weet dat er in Nederland een tekort aan medicijnen is omdat farmaceuten elders meer kunnen verdienen. In hoeverre wordt dat probleem vergroot door een heffing aan de industrie op te leggen?

De heer Van der Kaap vraagt welke criteria worden gehanteerd om een stof als gifstof aan te merken. Waarom zijn er vier stoffen van de lijst afgehaald? Zijn ze niet zo schadelijk als werd gedacht, of zijn ze niet te verwijderen?

In de veehouderij worden ook veel medicijnen gebruikt. De resten daarvan komen in het oppervlaktewater terecht. Hoe wordt dat aangepakt? Is hier ook sprake van een producentenverantwoordelijkheid, of zou de gebruiker voor de kosten op moeten draaien?

Mevrouw Mols vraagt of er richtlijnen zijn voor stoffen die voor andere doelen worden gebruikt, zoals strooizout, coatings en de bouw. Door het ontkoppelen van het riool is dat een aandachtspunt. Stoffen reageren met elkaar en soms is sprake van absorptie. Moet geen groter aandeel worden toegekend aan microbiële afbraak? Dan is zeker dat de stof uit het milieu wordt verwijderd.

Mevrouw Baerveldt vraagt of Rijnland met terugwerkende kracht voor subsidie in aanmerking komt. Hoe zeker is het dat de richtlijn stedelijk afvalwater op tijd wordt behandeld, dus voor de verkiezingen in de EU? Is zeker dat die er ongewijzigd doorkomt, of moeten Rijnland en De Unie daar een lobby voor voeren?

Mevrouw Van Zantvoort vraagt of dierenmedicatie ook op de agenda staat.

Wat is de stand van zaken in het overleg over de financiering door farma- en cosmeticabedrijven? Werkt men mee, of moet die medewerking nog worden verkregen? Gaat de financiering niet door als zij niet meewerken? Gaat het om alleen de bedrijven in Nederland of om die in heel Europa?

De heer Van Oeveren heeft horen stellen dat PACAS PFAS kan verwijderen. Zo ja, wat houdt Rijnland dan tegen om dat standaard te doen?

De heer De Mooij weet dat het ene medicijn met dezelfde werking als een ander medicijn lastiger valt af te vangen. Kan Rijnland er daarom voor kiezen om te communiceren dat het gebruik van paracetamol valt te verkiezen boven dat van ibuprofen?

Mevrouw Van der Burg vraagt of er richtlijnen zijn voor stoffen die voorkomen in harddrugs. Worden deze stoffen met de al toegepaste technieken afdoende verwijderd?

De heer Hazenoot begrijpt dat de bronaanpak niet toereikend is. Er worden ook meer stoffen op de lijst geplaatst dan er afgaan. Is een goede KRW haalbaar? Hoeveel geld zal dat kosten? Wanneer zullen de farma- en cosmeticabedrijven mee gaan betalen?

De heer Van Roon beschrijft dat door de onvolledige verwijdering, ook elders, water dat Rijnland binnenkomt al medicijnresten bevat. Welke invloed hebben die stoffen op de KRW?

De heer Van Pareren vraagt of drugs ook onder medicijnresten vallen. Hoeveel duurder wordt de zorgverzekering? De farma- en cosmeticabedrijven zullen de kosten ongetwijfeld doorberekenen.

Hoogheemraad Knapp schorst de vergadering om de beantwoording van de vragen voor te bereiden.

[Schorsing]

Hoogheemraad Knapp merkt op dat er voldoende tijd moet overblijven voor de behandeling van het tweede onderwerp. Om die reden zal nu niet worden ingegaan op vragen over het medicijngebruik door dieren en op vragen met een sterke relatie met de KRW. Indien u deze vragen wilt laten beantwoorden kunt u deze schriftelijk stellen.

De regelgeving is wettelijk verplicht. In het BOB-traject is inzichtelijk gemaakt vanaf welke grootte van zuiveringen medicijnrestenverwijdering aan de orde is, welk soort bedragen daarmee zijn gemoeid. Rijnland heeft aansluitend een planning opgesteld: wat wordt er in deze coalitieperiode gedaan en wat zal daarna plaats moeten vinden. De vraag naar betaalbaarheid is een brede vraag; het is in ieder geval zeker dat dit veel geld kost, zowel in investerings- als in beheerkosten.

Definitieve vaststelling van de richtlijn stedelijk afvalwater is voorzien in oktober 2024, dus na de Europese verkiezingen. Dat feit merkt hij aan als antwoord op het tweede deel van de gestelde vraag.

Hij herhaalt dat met een bronaanpak slechts 5% tot 10% van de opgave kan worden bereikt. De overige 90% van de medicijnresten komt uit huishoudens.

De heer Helsen deelt mee dat de producentenverantwoordelijkheid wordt neergelegd in een Europese richtlijn. Zij krijgen drie jaar de tijd om dat uit te werken. Het ministerie zet in op terugwerkende kracht: waterschappen die daarvoor bij rwzi's al medicijnrestenverwijderaars hebben geplaatst zouden er niet de dupe van moeten worden dat zij voorlopers zijn.

Er komt nieuwe farmawetgeving en EU-regelgeving waarin staat dat voor toelating van nieuwe medicijnen een milieu-impactanalyse moet worden gemaakt, maar waarschijnlijk wordt dat geen beslissende factor. Dat is een succes voor de farmaceutische industrie.

De strijd over wat in welke hoeveelheden is toegestaan in gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats in de Europese arena en is eveneens onderwerp van gesprek tussen de ministeries van I&W en Landbouw. De compromissen die daarin worden bereikt, zijn niet altijd in het belang van de waterkwaliteit. Gemeenten en provincies kunnen gebiedspecifiek bepaalde maatregelen treffen na aangetoonde overschrijdingen. Zij kunnen bijvoorbeeld bufferstroken verbreden.

De heer Nederlof vult aan dat bronaanpak zeker nuttig is, ook omdat de samenstelling van die 10% die daar wordt geloosd anders is. Er zitten bijvoorbeeld naar verhouding veel meer antibiotica in het afvalwater van ziekenhuizen. Als die specifieke stoffen daar worden verwijderd, hoeft dat niet meer end of pipe te gebeuren. Alle medicijnresten verbranden bij de temperaturen die bij slibverbranding worden toegepast.

Hij hoopt op ruime inzet van biologische technieken. Sommige stoffen, zoals diclofenac, zijn biologisch moeilijk afbreekbaar. Zoals beschreven zullen ook nieuwe medicijnen worden toegelaten en sommige daarvan zullen zeker biologisch moeilijk afbreekbaar zijn. Hij kiest daarom voor 'biologisch waar het kan en een snuffe ozon waar het moet'.

Paracetamol wordt ruim gebruikt en is gelukkig goed afbreekbaar. Hij steunt een publiekscampagne in de trant van 'denk even na voor je een diclofenac pakt'. Zijn waterschap voert overleg met artsen en apothekers waarin dit soort informatie wordt gedeeld en zijn ervaring is dat die artsen blij verrast zijn over de kennis die het waterschap heeft.

De heer Versteeg deelt mee dat Rijnland een soortgelijk overleg voert met artsen en apothekers.

De groep van 19 gifstoffen die wordt gemeten staat voor veel grotere groepen vergelijkbare stoffen. Door de samenstelling van de meetgroep slim te kiezen, waarbij onder meer wordt gelet op eenvoudige meetbaarheid

en relatief lastige verwijderbaarheid, is zeker dat als die stoffen zijn verwijderd, dat ook geldt voor de grote groep andere stoffen.

Er zijn zeer grote hoeveelheden actief kool nodig om PFAS te verwijderen. Het is daarnaast onzeker of de PFAS-verbindingen in het slib volledig worden verbrand. PFAS verbrandt volledig bij 1200 °C. Ook bij lagere temperaturen vindt (gedeeltelijke) verbranding plaats en HVC verbrandt het slib bij 800 °C. HVC gaat laten onderzoeken hoeveel PFAS in het rookgas voorkomt.

De heer Helsen deelt mee dat een justitieel traject volgt als illegale middelen worden aangetroffen. Dit soort stoffen worden meegenomen in de brede screening. Als ze worden aangetroffen, moet dat door het ministerie van Justitie worden opgepakt.

De aanpak van diffuse bronnen (strooizout, coatings, de bouw) valt meer binnen de KRW. Coatings vallen in de categorie gifstoffen: als de daarvoor gebruikte 'marker' is verwijderd, zijn ook die verwijderd.

Mevrouw Mols bedoelt of er gesprekken met de producenten plaatsvinden.

Hoogheemraad Knapp beoordeelt die vraag als vallend buiten de scope.

Mevrouw Mols vraagt in te gaan op de reden waarom vier stoffen van de lijst af gehaald zijn en op de vraag naar microbiële verwijdering. Vervuild kool verwijderen is niet duurzaam en toepassing van ozon leidt tot reststoffen die ook onwenselijk zijn.

De heer Helsen deelt mee dat microbiële verwijdering is meegenomen in het Innovatieprogramma Microverontreinigingen (IPMV). De resultaten waren onvoldoende: de procedure duurt lang en de verwijderingspercentage liggen vaak rond de 40% terwijl 80% vereist is.

De heer Nederlof licht toe dat er een praktische reden is waarom de vier stoffen van de lijst af zijn gehaald: ze werden nauwelijks aangetroffen.

De groep gifstoffen is ook geselecteerd om prestaties van verschillende technieken te kunnen vergelijken.

De heer Stenfert Kroese wees erop dat er in Nederland al een medicijntekort is omdat fabrikanten elders meer kunnen verdienen en vroeg of de betalingsverplichting van farmaceuten dat probleem zou kunnen vergroten. Is er een plan B gemaakt voor de financiering?

De heer Helsen deelt mee dat VWS deze zorgen ook heeft geuit. De richtlijn is ingesteld voor alle Europese landen. Nederland heeft gestreefd naar een centrale Europese regeling, maar er is bepaald dat dat landelijk moet gebeuren. De verwachting is niet dat dit zal leiden tot een medicijntekort, maar het ministerie houdt dat wel in de gaten.

Hoogheemraad Knapp bedankt de sprekers voor hun bijdragen.

2. Veenweidestrategie

[Er wordt een kort filmpje afgespeeld met als titel Veenweidestrategie.]

Hoogheemraad Straathof leidt het onderwerp in. Ongeveer een zevende deel van Rijnland bestaat uit veenweide. In het coalitieakkoord staat wat nodig en mogelijk is om voor 500 hectare per jaar tot maatregelen te komen om de bodemdaling en CO₂-emissie in veenweidegebieden te verminderen. De vraag is dan welke aanpak wordt gekozen en waar en met wie die wordt toegepast. Een andere vraag is in hoeverre Rijnland daar verantwoordelijk voor is. Net zoals bij de medicijnrestenkwestie gaat dit ook over gebieden naast Rijnland. In het NPLG wordt aandacht aan meerdere maatschappelijke opgaven besteed. De reductie van CO₂-emissie valt daaronder, naast stikstof en biodiversiteit. In de gebiedsprocessen die in de provincies lopen is bodemdaling vaak het aangrijpingspunt. De bodem goed regelen betekent dat nog een handvol generaties voort kan met landbouw.

De medewerkers van Rijnland mevrouw Desmense (deelonderwerp: Wat is de rol van Rijnland?) en de heren Kramer (deelonderwerp: Waar gaat het over in de praktijk?) en Oord (deelonderwerp: Wat betekent dit in Rijnlands veenweidegebied?) verzorgen ieder een deel van de Presentatie Veenweidestrategie. De presentatie is bij de stukken gevoegd.

Vragen gesteld aan mevrouw Desmense

Mevrouw Mols vraagt of eveneens aandacht wordt besteed aan NO_x.

Mevrouw Desmense deelt mee dat dat onderwerp in de volgende presentatie aan de orde komt.

Mevrouw Corbey vraagt waarom het CO₂-belang niet zwaarder weegt dan de andere. Zij verwacht dat Rijnland die weging zelf bepaalt.

Mevrouw Desmense licht toe dat Rijnland weliswaar in de nota Peilbeheer ruimte heeft ingebouwd waarbinnen het waterschap keuzes kan maken, maar dat de Waterwet daarboven staat. Er is inmiddels ook jurisprudentie opgebouwd waaruit volgt dat de grens ligt bij het faciliteren van de toegekende ruimtelijke functies.

De heer Van Dijk vraagt hoe breed de nadeelcompensatie kan worden ingevuld. Een peilbesluit kan bijvoorbeeld altijd nadelig zijn voor een partij: als het water niet hoog genoeg staat voor de een, kan dat leiden tot aantasting van funderingen, als het te laag staat is dat nadelig voor een landbouwer.

Mevrouw Desmense deelt mee dat een fundamenteel begrip in dit verband het 'normaal maatschappelijk risico' is: wat kan de huiseigenaar dan wel grondbezitter in redelijkheid wel en niet verwachten?

Vragen gesteld aan de heer Kramer

De heer Van Oeveren vraagt wat redenen kunnen zijn om voor natte teelt te kiezen.

De heer Kramer licht toe dat een reden om voor hogere grondwaterstanden te kiezen is dat daarmee de CO₂-uitstoot wordt beperkt. Bij een grondwaterstand van 20 centimeter onder maaiveld is gangbare landbouw lastig, en dat is een reden om over te gaan op andere vormen van landgebruik met een verdienmodel. Een andere reden om daarvoor te kiezen is dat met natte teelten ook CO₂ kan worden vastgelegd.

Mevrouw Mols verwacht dat door het toevoegen van klei aan veen de natuur wordt aangetast.

De heer Kramer is van mening dat moet worden gekeken naar (de houdbaarheid van) functies in een gebied. Als aan een natuurlijker inrichting wordt gedacht, is het niet logisch om plastic buizen in de grond te leggen, want dan kan ook met greppelinfiltratie vernatting worden bereikt, of er kan worden gekozen voor het behouden van gebiedseigen water, waardoor meer fluctuaties in het systeem ontstaan.

De heer Burger hoort dat verschillende onderzoeken worden uitgevoerd. Is bekend wanneer daarvan resultaten bekend worden? Hopelijk kunnen die uitkomsten in de praktijk worden benut.

De heer Kramer noemde het Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweiden (NOBV). Formeel loopt dat dit jaar af, maar er wordt nu gesproken over een tweede fase met financiering door LNV. Uit dat programma worden continu resultaten gemeld. Er is al zo veel ervaring opgedaan met waterinfiltratiesystemen dat dat nu een bewezen techniek is. Klei en veen staat nog in de kinderschoenen: de resultaten van labproeven zijn hoopgevend, maar het is de vraag hoe het gaat als dit op grote schaal wordt toegepast. Het is ook de vraag hoe klei zonder grootschalig verbruik van CO₂ kan worden toegevoegd.

Vragen gesteld aan de heer Oord

Mevrouw Mols vraagt of het juist is dat een hoger peil kwel tegen kan gaan.

De heer Oord bevestigt dat waterinfiltratiesystemen (WIS) kwel kunnen afvangen. Dat werkt contraproductief, want dan verdroogt het veen. Dat speelt in de Polder Middelburg en Tempelpolder, en het is voor alle partijen duidelijk dat die maatregel daar niet moet worden toegepast.

Mevrouw Mols had begrepen dat een hoger peil kwel kan tegenhouden.

De heer Oord bevestigt dat. Het werkt twee kanten op. De kwel wordt verkleind bij hogere grondwaterpeilen, met gevolgen voor de kwaliteit van het water.

De heer Roorda ziet dat de problematiek is ontstaan door de drooglegging. Tenderen al deze maatregelen naar ontpoldering?

De heer Oord bevestigt dat de problematiek het gevolg is van de al eeuwen durende drooglegging. Er zijn experimenten met volledige vernatting met veenmosgroei waarmee CO₂ kan worden vastgelegd. Hij is van mening dat een totaalpakket moet worden vastgesteld waarin wordt bepaald welke maatregelen waar worden toegepast. Dat is een ruimtelijke puzzel en het waterschap kan de verantwoordelijke voor de ruimtelijke ordening adviseren vanuit haar kennis van het watersysteem.

Vragen gesteld na afloop van de presentatie

De heer Van der Kaap vraagt of de schade die peilbesluiten in het verleden aan de natuur hebben toegebracht kan worden verhaald als de natuur de status van rechtspersoon krijgt. Wie is daar dan aansprakelijk voor?

Mevrouw Desmense heeft geen antwoord op deze vraag. Het gaat erom of het waterschap een terechte en goed onderbouwde belangenafweging heeft gemaakt. Er is een tendens dat er successen worden geboekt in rechtszaken die nog niet lang geleden ondenkbaar waren. Hier is nog geen enkele ervaring mee opgedaan.

De heer Straathof gaat ervan uit dat indien Rijnland besluiten neemt in het kader van Rijksopgaven, zoals het Klimaatakkoord, de verantwoordelijkheid daarvoor ook bij die overheid ligt.

Mevrouw Van Zantvoort zoekt naar de rol en het speelveld van het waterschap ten opzichte van de provincie. Er is gezegd dat de provincie de regie voert. Welke beleidsruimte heeft Rijnland om invulling te geven aan de besluiten? Of voert Rijnland uit wat de provincie zegt?

Zij heeft dezelfde vraag over de verhouding tussen waterschap en gemeenten. Als gemeenten besluiten te bouwen in veenweidegebieden, is Rijnland dan toch verantwoordelijk voor het waterpeil onder die uitbreiding?

De heer Straathof deelt mee dat Rijnland niet uitvoert wat de provincie vraagt. Rijnland is de waterbeheerder, dat is een autonome taak, en Rijnland brengt de waterexpertise in bij de gebiedsprocessen. Omdat Rijnland ziet dat provincies weinig keuzes ziet maken in het bepalen waar landbouw wel en niet kan worden voortgezet, werkt het waterschap mee aan die gebiedsprocessen waar voortzetting van die functie nog enkele generaties mogelijk is.

Mevrouw Van Zantvoort vraagt of Rijnland de bevoegdheid heeft om een expliciet andere keus te maken dan de provincie.

De heer Straathof wijst erop dat de provincie verantwoordelijk is voor de ruimtelijke ordening. Als het waterschap vaststelt dat het in een bepaald gebied niet meer te doen is om een functie te faciliteren, dan is het diens taak om via 'water en bodem sturend' een signaal af te geven.

De heer Van Dokkum ziet vernatting door de aanleg van WIS-systemen als belangrijkste maatregel. Dat is niet vergunnings- of meldingsplichtig, dus kan Rijnland dat niet tegenhouden. Het ligt anders als voor een WIS-systeem het opzetten van het slootpeil nodig is, want dan moet er een nieuw peilbesluit worden genomen.

De heer Van Dijk vraagt of Rijnland zich aan de voorkant van gebiedsprocessen aan partners opdringt. Of reageert Rijnland voornamelijk op voorstellen?

De heer Straathof meldt dat in het Klimaatakkoord middelen beschikbaar zijn gesteld om gedegen onderzoek uit te voeren. Er is en wordt onderzoek gedaan naar in de veenweidegebieden toepasbare maatregelen. De kansrijkste worden inmiddels ook toegepast. Hoogheemraadschappen adviseren daarover.

De heer Van Dijk blijft benieuwd of Rijnland zich aan de voorkant van gebiedsprocessen aan partners opdringt.

De heer Straathof acht opdringen niet aan de orde. Rijnland wordt op grond van haar expertise juist bevraagd.

Mevrouw Desmense zit regelmatig vroegtijdig aan tafel bij voorgenomen gebiedsprocessen. Als Rijnland een goed verhaal over de kansen in een polder voorlegt, is het waarschijnlijk dat dat wordt gerealiseerd.

De heer Krantz heeft vanavond het woord bodemdaling nog niet gehoord. Deze maatregelen hebben daar effect op. Is dat begrip met opzet ontweken?

De heer Kramer bevestigt dat de maatregelen effect hebben op de bodemdaling. Er is onderzoek gedaan naar de impact van bodemdaling op het watersysteem en op infrastructuur. De schade op de gebouwde omgeving tot 2050 loopt in de tientallen miljarden. De schade van bodemdaling voor de waterschappen is relatief beperkt: als een kering of een gemaal wordt aangepakt, moet die wat hoger worden. In het veenweidedossier blijkt CO₂ het hele spel te veranderen.

De heer Krantz veronderstelt dat door voortgaande bodemdaling op enig moment de grenzen van de gebruiksmogelijkheden van een polder worden bereikt.

De heer Kramer bevestigt dat dat het geval kan zijn. Wat ook een rol speelt, is of sprake is van gelijkmatige bodemdaling. Als dat niet het geval is, raakt het watersysteem verder versnipperd.

De heer Straathof licht toe dat Rijnland ook bij gebiedsprocessen aan tafel plaatsneemt om boeren te motiveren om slimme maatregelen te treffen en gelijk op te trekken, waardoor verdergaande versnippering kan worden voorkomen.

De heer Roorda heeft een fundamentele vraag: is dit oplosbaar? Of houden alle maatregelen niets anders in dan dat het proces wordt vertraagd?

De heer Kramer haalt aan dat in het Klimaatakkoord als doel voor 2050 een grondwaterstand van 20 centimeter is vastgelegd. Ook dan vindt nog steeds restuitstoot plaats. In die zin gaat het om vertragen. De toekomst is dat gebieden anders worden ingericht, met natte teelten. Nederland gaat er anders uitzien.

4. Afsluiting

Hoogheemraad Straathof bedankt de medewerkers voor hun inspanning om de inhoud begrijpelijk over te brengen. Het onderwerp heeft raakvlakken met en gevolgen voor alle andere portefeuilles. Het college is voornemens om de besluitnota Veenweidestrategie in mei in de VV te laten behandelen.

Er komt een nieuwe prestatie-indicator: hoeveel streams haalt Rijnland op Spotify? Deze hoogheemraad heeft het budget om het waterbewustzijn te stimuleren ingezet om een Rijnlandlied door professionals te laten maken. Ter afronding van deze bijeenkomst laat hij 16 seconden daarvan horen. Op 5 april wordt het lied op Spotify geplaatst. Voor die datum wordt de VV in de gelegenheid gesteld om kennis van de volledige clip te nemen.

Hij sluit de vergadering om 21.50 uur.